

Prof. dr hab. Edward Olszewski
ul. Puławska 18 m. 66
20-046 Lubli
eolszewski@op.pl

Lublin, dnia 6 czerwca 2014 r.

Recenzja dorobku naukowego i rozprawy habilitacyjnej Dr Edyty Czop, w związku z wszczęciem przewodu habilitacyjnego

I Sylwetka Habilitantki

Dr Edyta Czop z wykształcenia jest historykiem. W 1995 r. ukończyła studia w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Rzeszowie z tytułem zawodowym magistra historii, a następnie w 2001 r. uzyskała stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie historii na Wydziale Socjologiczno-Historycznym Uniwersytetu Rzeszowskiego, na podstawie dysertacji *Obwód lwowski pod okupacją ZSRR w latach 1939-1941*, napisanej pod kierunkiem prof. dr. hab. Włodzimierza Bonusiaka.

Bezpośrednio po ukończeniu studiów od 1995 r. rozpoczęła pracę zawodową jako asystent stażysta w Instytucie Historii Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie. Po utworzeniu Uniwersytetu Rzeszowskiego w 2001 r. (i uzyskaniu w tym roku stopnia doktora) zatrudniona została na stanowisku adiunkta w obecnym Zakładzie Historii Najnowszej, pod kierownictwem Dr. hab. Jana Pisulińskiego, profesora nadzwyczajnego Uniwersytetu Rzeszowskiego. Od lat blisko współpracuje z Zakładem Historii XIX wieku, Dziejów Polonii i Emigracji, kierowanym przez Dr. hab. Andrzeja Bonusiaka, profesora nadzwyczajnego Uniwersytetu Rzeszowskiego. Przegląd dorobku naukowego Dr E. Czop daje podstawę do stwierdzenia, że wymienieni Profesorowie wywarli znaczny wpływ na zainteresowania i kierunki badań naukowych Habilitantki. Prof. W. Bonusiak zajmował się m. in. polityką III Rzeszy i ZSRR w Zachodniej Ukrainie i Zachodniej Białorusi, Polską w latach II wojny światowej, biografistyką (I. Łukaszewicz); Prof. J. Pisuliński –

relacjami polsko-ukraińskimi w II RP i po II wojnie światowej; Prof. A. Bonusiak badał wybrane problemy z dziejów Galicji, mniejszości polskiej na Ukrainie, migracji polskiej i Polonii w Chicago. Współpraca Habilitantki z Prof. A. Bonusiakiem zaowocowała wieloma wspólnymi badaniami i publikacjami. Można przypuszczać, że usytuowanie Instytutu Historii na Wydziale Socjologiczno-Historycznym, z Katedrami Socjologii i Politologii, także wywarło określony wpływ na profil badawczy Habilitantki, bowiem niektóre publikacje można określić jako interdyscyplinarne, sytuujące się na pograniczu historii-politologii, historii-socjologii, nawet historii-socjologii-politologii.

Ważne znaczenie dla rozwoju naukowego Habilitantki miały staże naukowe: w latach 1997-2000 dwa trzymiesięczne staże w Uniwersytecie Państwowym im. I. Franko we Lwowie, które dały możliwość kwerendy źródłowej w Obwodowym Archiwum Państwowym we Lwowie, Historycznym Archiwum Państwowym we Lwowie, Archiwum i Muzeum Uniwersytetu Lwowskiego, Bibliotece Uniwersyteckiej i Bibliotece im. Stefanyka; staż naukowy (w okresie od września 2012 – do lutego 2013 roku) w Zakładzie Komunikacji Społecznej i Dziennikarstwa Instytutu Politologii Uniwersytetu Opolskiego.

II Zakres chronologiczny i podstawowe obszary badawcze.

Zakres chronologiczny zainteresowań badawczych Habilitantki mieści się w granicach historii najnowszej: od końca I wojny światowej (a głównie od 1939 r.) do współczesności. W odniesieniu do tego okresu wyróżnić można kilka obszarów badawczych.

1. Dzieje Polaków w Obwodzie Lwowskim pod okupacją Związku Radzieckiego w latach 1939-1941 oraz współczesne wybrane zagadnienia mniejszości polskiej w Lwowskim. Chronologicznie jest to pierwszy obszar zainteresowań, zapoczątkowany pracą magisterską *Deportacje Polaków z*

obwodu lwowskiego w 1940 r., kontynuowany w pięciu artykułach i w odniesieniu do lat 1939-1941, zakończony dysertacją doktorską *Obwód lwowski pod okupacją ZSRR w latach 1939-1941*. Po uzupełnieniach tekstu, ustosunkowaniu się do uwag recenzentów i dopracowaniu redakcyjnym dysertacja została opublikowana w 2004 r. Z punktu widzenia dorobku naukowego przed habilitacją książka sytuuje się więc na pograniczu doktoratu i habilitacji. W mojej ocenie praca jest najistotniejszym osiągnięciem badawczym w odniesieniu do problematyki Polaków na Wschodzie. Temat został opracowany na podstawie źródeł archiwalnych i publikowanych, wspomnieniach, artykułach prasowych („Czerwony Sztandar”, „Wilna Ukraina”) i licznej literatury przedmiotu (w językach polskim i ukraińskim). Układ treści i struktura pracy są logiczne, podporządkowane tematowi i celom badawczym określonym we *Wstępie* (s. 13). Praca jest poprawna pod względem warsztatu naukowego historyka. Właściwie dopracowana jest także pod względem edytorskim. W sumie publikacja ma duże walory poznawcze, rozszerza znacznie wiedzę faktograficzną, cechuje się obiektywizmem ocen i wniosków.

Opracowanie syntezy *Obwód lwowski...* poprzedziły artykuły naukowe i przyczynkarskie (pięć tekstów) publikowane w pracach zbiorowych od 1997 r., świadczą o prawidłowym procesie badawczym Habilitantki, wiodącym od szczegółu do ogółu, do opracowania kompleksowego.

Na uwagę zasługuje wartościowy i bogaty faktograficznie artykuł *Przemysł pod okupacją radziecką...*, dotyczący okupacji przez ZSRR prawobrzeżnej części Przemysła. Wysoko oceniam artykuł nie tylko ze względu na oryginalność problematyki i nowatorstwo, ale także dowód umiejętności badawczych Habilitantki, dociekliwość w gromadzeniu materiałów różnej proveniencji oraz umiejętność syntetycznego ujęcia problemu w krótkim tekście

Ze wschodniego obszaru geograficznego, ale dotyczące współczesności, są szkice (przyczynki): *Polsko-Ukraińskie Stowarzyszenie...*, napisany wyłącznie

na podstawie strony internetowej Stowarzyszenia (współautor A. Bonusiak) oraz o podobnej podstawie źródłowej *Współczesna prasa polska...* autorstwa Habilitantki. W odniesieniu do drugiego tekstu – w tytule użyto właściwego sformułowania (*prasa polska*), natomiast w tekście operuje się pojęciami *prasa polonijna*, *organizacje polonijne* co jest błędem (to właśnie *prasa polska* lub *polskojęzyczna*, a organizacje *polskie* lub *polsko-ukraińskie*). Z punktu widzenia habilitacji te publikacje nie mają istotnego znaczenia. Wyżej natomiast oceniam udział w zespole autorskim publikacji *Polacy Berdiańska: dokumenty, fakty, komentarze* (mam duże wątpliwości czy to jest *monografia*, gdyż tekst opracowania zawiera zaledwie 33 strony (s. 19-46 i krótkie komentarze do załączonych dokumentów). Jest to książka wartościowa, przygotowana według oryginalnej koncepcji i poznawczo wartościowa, stanowiąca dobry punkt wyjścia do dalszych badań. Publikacja ukazała się w języku polskim i ukraińskim. Znaczny udział w przygotowaniu publikacji (ok. 25%) miała Dr E. Czop, która w 30% uczestniczyła w kwerendzie źródłowej i opracowaniu tekstów.

2. W tym samym czasie Habilitantka włączyła się do badań nad dziejami i współczesnością Polski południowo-wschodniej, głównie Regionu Rzeszowskiego (Rzeszów, Ropczyce, Ziemia Grodziska, Żołynia). Problematyka regionalna także zapoczątkowana została na etapie magisterium, gdyż już w 1998 r. ukazał się w pracy zbiorowej Jej pierwszy artykuł *Oświata i kultura w Żolyni (1918-1939)*. Dzieje regionu nadal pozostają w kręgu zainteresowań Dr E. Czop. W tym obszarze znajdują się badania o charakterze historyczno-socjologicznym (nawet politologicznym), prowadzone od 2004 r. na bazie dokumentów Instytutu Pamięi Narodowej i Archiwum Państwowego w Rzeszowie, dotyczące nastrojów społecznych i opinii publicznej mieszkańców województwa rzeszowskiego w latach 1944-1975.(dziewięć artykułów). Są to teksty krótkie objętościowo, o charakterze opisowo-sprawozdawczym z elementami refleksji autorskiej, napisane prawie wyłącznie

na podstawie materiałów IPN-Rzeszów (częściowo APR), ze sporadycznymi odwołaniami się do literatury historycznej w zakresie ogólnej charakterystyki określonych etapów dziejów PRL. Docenić je należy jako materiał do syntezy dziejów Regionu i Polski po 1944 r.

Osobowość Dr E. Czop jako badacza-historyka dobrze egzemplifikują prace dotyczące dziejów Rzeszowa i regionu rzeszowskiego. Na podkreślenie w tej dziedzinie zainteresowań zasługują artykuły: *Oświata i wychowanie 1945-1989* (w *Dziejach Rzeszowa*, t. IV); *Działalność popularyzatorska Towarzystwa Przyjaciół Rzeszowa (1979-2004)*, (w *Rzeszów – w 655. Rocznicę lokacji*) oraz prace współautorskie (z A. Bonusiakiem) *Towarzystwo Przyjaciół Rzeszowa 1979-1999* (50% udziału Habilitantki: wypracowanie koncepcji, gromadzenie materiałów, opracowywanie tekstu) i praca popularno-naukowa *Rzeszów na przestrzeni wieków* (nie podano procentowego udziału Habilitantki). Szczególnie trzy pierwsze publikacje dowodzą umiejętności prowadzenia kwerendy źródłowej (w zbiorach archiwalnych, literaturze przedmiotu, czasopiśmiennictwie, zasobach internetowych), opracowania tematu i stosowania zasad naukoznawstwa w redagowaniu tekstów. Na wyróżnienie pod względem poziomu naukowego zasługuje obszerny artykuł *Grodzisko Dolne w okresie II Rzeczypospolitej Polskiej* (w pracy zbiorowej *Dzieje Ziemi Grodziskiej*), napisany głównie na podstawie materiałów archiwalnych. Dopelnieniem tej problematyki jest materiałowy artykuł *Studia z dziejów gminy Grodzisko Dolne w latach 1989-2010* (współautor A. Bonusiak). Wysoko oceniam część pracy zbiorowej *Oświata i szkolnictwo wyższe* (w *Dzieje Ropczyc*).

Zaznaczyć należy, że w ocenie poziomu naukowego artykułów koncentrowano się na pracach autorskich Dr E. Czop. Doceniając umiejętność opracowywania tekstów zbiorowych recenzent, dysponując tylko informacją o udziale procentowym w opracowanych tekstach, bądź informacją o udziale w koncepcji pracy i gromadzeniu materiałów, nie był w stanie w tych

przypadkach odnieść się do umiejętności warsztatowych Habilitantki, do tego jaki wpływ na poziom publikacji miał współautor (np. „samodzielny” pracownik naukowy: doktor habilitowany, profesor)?

3. Trzeci obszar badawczy obejmuje problematykę emigracji z Polski, dzieje imigrantów i Polonii w Stanach Zjednoczonych i w Europie Zachodniej. Pod względem tematycznym problematyka ta jest spójna z badaniami nad położeniem Polaków (mniejszości polskiej) w ZSRR i współcześnie na Ukrainie. Zainteresowania imigracją polską i Polonią w USA od 2001 r. można określić jako pewien „epizod”. Nie zaowocowały one istotnymi efektami badawczymi. Znalazły wyraz w dwóch artykułach źródłoznawczych¹. Miały natomiast znaczenie w doskonaleniu warsztatu badawczego Habilitantki (praca na źródłach czasopiśmienniczych). Podobny charakter ma artykuł z 2011 r. *Tematyka polonijna na łamach „Polityki” w latach 1989-2009*. Natomiast wyraźną zapowiedź m. in. badań nad migracją polską do Europy Zachodniej znajdujemy w opracowaniu zbiorowym (A. Bonusiak, E. Czop, K. Stukus) *Migracje polskie historia i współczesność*. W publikacji (ani w *autoreferacie*) nie podano autorów poszczególnych rozdziałów, ale w *Wykazie prac...*, zawarto informację, że Dr E. Czop jest autorką rozdziałów V i VII oraz w 50% IV i VI. Wynika to także ze zbieżności problematyki tych rozdziałów z rozprawą habilitacyjną. Z problematyką migracyjną wiąże się również dobry artykuł *Polityka Polski wobec poakcesyjnej migracji...*, napisany na podstawie materiałów polskiego MSZ, MEN, MPiPS, literatury przedmiotu i publicystyki.

III Książka *Migranci polscy w krajach unijnej piętnastki (1922-2011). Wybrane zagadnienia*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2013, ss. 361.

¹ *Polonijna Oświata Sobotnia...*(uwaga: nie ma Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej; są Stany Zjednoczone Ameryki); *Działalność kolporterska Zrzeszenia Nauczycieli Polskich...*

Głównym założeniem i celem badawczym pracy jest analiza, rekonstrukcja i opis migracji Polaków w latach 1992-2011 do piętnastu państw tzw. „starej” Unii Europejskiej (od powołania UE na mocy Traktatu w Maastricht do zakończenia badań na przełomie 2011 i 2012 roku). W niezbędnym zakresie Habilitantka wykracza poza cezurę początkową zarysowując problem migracji po 1989 r. i wybiórczo charakteryzując niektóre aspekty funkcjonowania „starej” migracji, w tym Polonii, w krajach osiedlenia (także poza państwami Europy Zachodniej). W niektórych fragmentach pracy Autorka wykracza słusznie poza „piętnastkę”. Dotyczy to Szwajcarii, a szczególnie Norwegii, która jest członkiem Europejskiego Obszaru Gospodarczego (European Economic Area – EEA) i stworzyła imigrantom podobne warunki jak kraje UE. Od 1 maja 2009 r. udostępniła Polakom w pełni rynek pracy². W badaniach nie zakładano dokonania całościowej analizy problemów migracji po 1992 r., a głównie skierowano zainteresowanie na społeczny kontekst migracji i aktywności migrantów (s. 13).

Habilitantka przyjęła hipotezę, że *„(...) przemiany zachodzące w Polsce po 1989 r. i przyjęciu Polski do Unii Europejskiej oraz stopniowe otwieranie tamtejszych rynków pracy znacząco wpłynęły na przekształcenia środowiska polskiego w krajach piętnastki; doprowadziły do jego aktywizacji, do pełnego korzystania z przysługujących Polakom przebywającym w Unii praw, do większej mobilności poakcesyjnych migrantów* (s. 14). Hipotetyczne założenie uzupełniono o liczne pytania badawcze, które znalazły wyraz w konstrukcji pracy (w rozdziałach).

Wśród metod badawczych Habilitantka wymienia głównie metody statystyczną, porównawczą, dedukcji i indukcji, wskazując zbyt ogólnikowo także na niektóre metody z nauk społecznych i ekonomicznych. W pracy dostrzegam także metody: instytucjonalno-prawną, niektóre historyczne,

² Aktualnie liczbę Polaków w Norwegii szacuje się na 100-140 tys.

behawioralną (analiza zachowań na podstawie uczestnictwa pośredniego), metode kolejnych zbliżeń (wyszukiwanie cech wspólnych).

Temat został opracowany na podstawie aktów prawnych (w wykazie *źródła drukowane*), raportów i ekspertyz, wydawnictw instytutów badawczych zajmujących się emigracją i Polonią, licznej literatury przedmiotu (historycznej, socjologicznej, demograficznej, ekonomicznej, politologicznej, pedagogicznej, psychologicznej, kulturoznawczej, z zakresu stosunków międzynarodowych) oraz publikacji czasopiśmienniczych (także z wybranych tytułów pism polonijnych). Zgromadzenie materiału badawczego bardzo ułatwiły zasoby internetowe (*Netografia*). Wskazać należy, że „Bibliografia” do pracy zawiera 39 stron druku (s. 309-348). Mimo tak bogatej *Bibliografii* mam uwagi odnośnie do pominięcia niektórych źródeł, które należało wykorzystać chociażby do konfrontacji z artykułami prasowymi, niektórymi danymi z Internetu, opracowaniami o charakterze popularyzatorskim. Habilitantka „zaprawiona” w kwerendzie archiwalnej pominęła np. Archiwum MSZ³. Nie znajduję także danych z Roczników Statystycznych oraz encyklopedii i leksykonów dotyczących emigracji, migracji i Polonii⁴. Pominięty został liczący się dorobek autorski i redaktorski Zbigniewa Judyckiego⁵. Podaję też kilka pozycji

³ W Archiwum MSZ można uzyskać zgodę na korzystanie z materiałów, od wytworzenia których nie minęło 30 lat (do badań naukowych).

⁴ M. in. *Encyklopedia polskiej emigracji i Polonii*, T. 1-5, pod red. Kazimierza Dopierały. Toruń 2003- 2005.

⁵ Podaję część prac: Z. Judycki: *Poles in Great Britain*, w języku angielskim (t. I Londyn 1995, t. II Londyn 1998); *Les Polonais en France*, w języku francuskim (Paris 1996); *Polacy w Austrii* (Lublin 1999); *Polacy w Belgii i Luksemburgu. Słownik biograficzny* (Toruń 2000) *Rodacy w obcych mundurach. Słownik biograficzny* (Toruń 2001); *Les Polonais en Belgique et au Luxembourg* (Toruń 2001); *Oblaci polscy we Francji, Belgii i Luksemburgu*, album (Warszawa 2006); *Architekci polscy w świecie*, album (t. I, Warszawa 2006); *Polscy sportowcy w świecie. Słownik biograficzny* (Kielce 2007); *Polscy duchowni w świecie. Słownik biograficzny* (Kielce 2008); *Losy Polaków. Materiały III Sympozjum Biografistyki Polonijnej w Rzymie* (Lublin 1998); *Losy Polek. Materiały IV Sympozjum Biografistyki Polonijnej w Wiedniu*, (Lublin 1999; *Polacy i osoby polskiego pochodzenia w siłach zbrojnych i policji państw obcych. Historia i współczesność* (Toruń 2001); *Duchowieństwo polskie w świecie. Historia i współczesność* (Toruń 2002); *Polacy we Francji* (Warszawa 2004).

książkowych, w których znalazły się prace teoretyczne i metodologiczne dotyczące emigracji i Polonii w państwach UE⁶. Więcej niż z artykułu można było skorzystać, z prac monograficznych niżej podpisanego⁷.

Struktura pracy i układ treści zostały podporządkowane założeniom badawczym. Charakteryzują się one układem logicznym, problemowym, poza Rozdziałem I – chronologiczno-problemowym. Zastosowano atrakcyjne dla czytelnika tytuły podrozdziałów w brzmieniu nieco dziennikarskim (stosowane często w literaturze zachodniej). Wprowadzenie do zasadniczej treści dysertacji stanowi Rozdział I, dotyczący historycznego przeglądu problemów emigracji, migracji i Polonii po 1945 r., a szczególnie po 1989 r. Rozdział stanowi syntetyczne opracowanie emigracji-migracji i charakterystykę środowisk i stowarzyszeń migrantów z Polski. Opracowany został głównie na podstawie literatury przedmiotu. Natomiast rozdziały II-IV mają charakter oryginalny, w poważnej mierze nowatorski. Habilitantka na podstawie wielopłaszczyznowej kwerendy źródłowej dokonała analiz i opisu warunków pracy, życia i aktywności zawodowej migrantów w krajach „piętnastki”. Następnie ukazała trudne problemy życia oświatowego, kulturalnego i religijnego emigracji zarobkowej, różne od tych kwestii w środowiskach „starej” emigracji. Ciekawie zaprezentowany został „Obraz polskiego emigranta”, wraz ze stereotypami, ocenami pozytywnymi, ksenofobicznymi, nie unikając prezentacji postaw

⁶ *Diaspora polska w procesach globalizacji. Stan i perspektywy badań*, pod red. G. Babińskiego i H. Chałupczaka, Kraków 2006; *Polacy na obczyźnie. Studia i szkice z dziejów polskiej diaspory na świecie*, pod red. M. Gizowskiego, Gdańsk 2003; *Polonia wobec integracji europejskiej*, pod red. J. Knopka, Bydgoszcz 2001; *Wzory wielokulturowości we współczesnym świecie*, pod red. K. Golemo, T. Palecznego, E. Wiącek, Wyd. UJ., Kraków 2006; E. Banaś, *Szwedzka polityka integracyjna wobec imigrantów*, Wyd. UJ., Kraków 2010 (m. in. dobry rozdział teoretyczny na temat polityki integracyjnej i wielokulturowości).

⁷ E. Olszewski, *Emigracja polska w Danii 1893-1993*, Warszawa-Lublin 1993, ss.658; E. Olszewski, *Polacy w Norwegii 1940-2010*, Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2011, ss.752. Autorka nie mogła skorzystać z pracy zbiorowej wydanej w 2013 r., którą jednak sygnalizuję z myślą o dalszych badaniach Habilitantki: *Państwo polskie wobec Polaków w diasporze*, pod red. I. Głuszyńskiej i K. Lankosza, Bielsko-Biała 2013.

negatywnych czy wręcz przestępczych. Treść pracy wzbogacają schematy (19), tabele (6)⁸ i wykresy (4). Oceniam, że Habilitantka osiągnęła założone cele badawcze i zweryfikowała sformułowaną na wstępie hipotezę. Udzieliła też odpowiedzi na postawione pytania.

Podtytuł pracy *Wybrane zagadnienia* stawia recenzenta w trudnej sytuacji pod względem uwag, propozycji badawczych, kwestii dyskusyjnych, bowiem Autor może odpowiedzieć, że nie mieszczą się one w „zagadnieniach wybranych”. Mimo tego w moim przekonaniu należało:

- Więcej miejsca poświęcić problemom polityki integracyjnej, czy w zasadzie zaniechanej polityki wielokulturowości;
- Wskazać na zaangażowanie polityczne w kontekście udziału polskich migrantów w wyborach parlamentarnych, prezydenckich, do europarlamentu. Są one różne w krajach UE (dominacja opcji liberalnej), a np. w Stanach Zjednoczonych (dominacja prawicy i konserwatyzmu). W kontekście postaw politycznych warto przy tej okazji wskazać, że zanika od 1989 r. podział środowisk polonijnych na „prołondyńskie” i „warszawskie” (reżimowe);
- W odniesieniu do szkolnictwa i oświaty, poza statystyką, należało wskazać na poważny problem polskich dzieci i młodzieży, uczniów społecznych szkół polonijnych, których świadectwa nie są uznawane w Polsce. Uznawane są tylko świadectwa wystawiane przez Szkolne Punkty Konsultacyjne przy ambasadach RP (występuje też problem opłat za naukę w SPK). Mimo nacisków środowisk polonijnych nie określono statusu nauczyciela w szkołach społecznych⁹.
- „Parafie polskojęzyczne” (np. s. 152), to jest skrót pojęciowy. Parafie są wyznaniowe (katolickie, protestanckie, inne), a w nich funkcjonują

⁸ Jaka jest przyczyna braku danych liczby migrantów w Danii w latach 2004-2006? (tab. 1, s. 47). Takie dane są do uzyskania.

⁹ Patrz: Apel Szkoły Sobotniej w Oslo, <http://www.szkolapolska>, no: List-protest, [http://wiadomosci.wp.pl/kat.1010249,title:Apel Kongresu Oświaty Polonijnej z 29 września 2012 r., http://www.szkolapolska.no](http://wiadomosci.wp.pl/kat.1010249,title:Apel%20Kongresu%20Oswiaty%20Polonijnej%20z%2029%20wrzesnia%202012%20r.,http://www.szkolapolska.no)

duszpasterstwa polskie i inne, odprawiane są nabożeństwa w językach narodowych.

- U schyłku XIX w. nie było duchownych pochodzenia duńskiego (s. 225).

IV Inne formy aktywności naukowej i dydaktycznej

Od 2001 r. Habilitantka aktywnie uczestniczyła w ośmiu konferencjach międzynarodowych, organizowanych przez Uniwersytet Rzeszowski, Uniwersytet w Rzeszowie i Uniwersytet w Preszowie, Uniwersytet Lwowski oraz UAM w Poznaniu. Jej referaty zostały opublikowane w zbiorach pokonferencyjnych. Brała udział w komitetach organizacyjnych sympozjów i konferencji na temat ZHP i Stosunków polsko-żydowskich. Wchodzi w skład zespołu badawczego polsko-ukraińskiego, który prowadzi badania nad historią i współczesnością Polaków na Ukrainie, kultury pogranicza, stosunków polsko-ukraińskich.

Z punktu widzenia przyszłego „samodzielnego” nauczyciela akademickiego doceniam umiejętności prowadzenia badań zespołowych oraz udział w naukowych zespołach redakcyjnych i redakcjach samodzielnych (np. *Z dziejów ruchu harcerskiego. Studia-Szkice-Materiały 1911-2006*, Rzeszów 2006).

Habilitantka zapisała na swym koncie także prace popularnonaukowe i popularyzatorskie (m. in. w ramach Towarzystwa Przyjaciół Rzeszowa, w periodyku „Echo Rzeszowa”), kilka recenzji i sprawozdań.

O osiągnięciach dydaktycznych zapewne pełną wiedzą będzie dysponował recenzent miejscowy. Z dokumentacji wynika, że Dr E. Czop jest doświadczonym nauczycielem akademickim. Uzyskuje wysokie oceny w rankingach studenckich (4,5-5,0). Jej zajęcia dydaktyczne sytuują się w historii najnowszej, a więc w obszarze prowadzonych badań naukowych, co charakteryzuje właśnie nauczyciela akademickiego. Ma pierwsze osiągnięcia w

zakresie seminariów dyplomowych, jest też promotorem pomocniczym na seminarium doktoranckim oraz recenzentem prac licencjackich i magisterskich.

Konkluzja

Zwyczajowo w naukach humanistycznych i społecznych oczekuje się od habilitanta pracy monograficznej. Przedłożona dysertacja habilitacyjna jest bliska takiego osiągnięcia, ale sama Autorka stwierdziła, iż temat zawiera *Wybrane zagadnienia*. O wymogu monografii nie stwierdza się w Ustawie z 14 marca 2003 r. która stanowi, że „*Do postępowania habilitacyjnego może zostać dopuszczona osoba, która posiada stopień doktora oraz osiągnięcia naukowe (...), uzyskane po otrzymaniu stopnia doktora, stanowiące znaczny wkład autora w rozwój określonej dyscypliny naukowej (...) oraz wykazuje się istotną aktywnością naukową (...)*”. Osiągnięciem jest w myśl Art. 16, pkt 1. „*(...) dzieło opublikowane w całości...*”. Oceniam, że Dr Edyta Czop spełnia warunki ustawowe. Jej dysertacja habilitacyjna i publikacje naukowe po 2001 r. znacznie przewyższają poprzedni dorobek publikacyjny (przed doktoratem sześć artykułów) nie tylko pod względem ilościowym, ale co istotniejsze – pod względem obszaru badań, poziomu metodologicznego i wartości poznawczych. Osiągnięcia naukowe, organizacyjne w zakresie badań naukowych i redakcji prac naukowych kwalifikują dorobek Habilitantki do *nauk humanistycznych* w dyscyplinie *historia*. W zakresie tej dyscypliny mieszczą się również podstawowe kierunki działalności dydaktycznej.

W związku z powyższym uważam, że podjęte przez Dr Edytę Czop starania o uzyskanie stopnia doktora habilitowanego są uzasadnione i opowiadam się za dalszą kontynuacją podjętych działań w tej mierze przez Wydział Socjologiczno-Historyczny Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Prof. dr hab. Edward OLSZEWSKI